

JACEK PAWŁOWSKI *

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

**RECENZJA MONOGRAFII WALDEMARA KITLERA,
MARIUSZA A. KAMIŃSKIEGO, DARIUSZA NOWAKA NA
TEMAT: „ORGANIZACJA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO
RP. ASPEKTY USTROJOWE, PRAWNO-ADMINISTRACYJNE I
SYSTEMOWE”**

**REVIEW OF MONOGRAPH „ORGANIZACJA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RP. ASPEKTY
USTROJOWE, PRAWNO-ADMINISTRACYJNE I SYSTEMOWE”**

Nakładem wydawnictwa Akademii Sztuki Wojennej ukazała się pod koniec 2019 roku monografia pt.: *Powszechny obowiązek obrony. Źródła, zakres, modele*. Autorami omawianej publikacji są nauczyciele akademicki Instytutu Bezpieczeństwa Państwa: prof. dr hab. Waldemar Kitler, dr Mariusz Antoni Kamiński i dr Dariusz Nowak¹. Monografia została zrecenzowana przez prof. dr. hab. Jana Wojnarowskiego oraz dr. hab. Bogumiła Szmulika. Zgodnie z porządkiem wydawniczym należy odnotować, że monografia jest dedykowana Obrońcom Ojczyzny, co w odniesieniu do tej publikacji, a zwłaszcza jej tytułu i treści jest wyjątkowo trafne oraz podkreśla najwyższy szacunek dla byłych, obecnych i przyszłych pokoleń odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa.

We wprowadzeniu do publikacji prof. Kitler zauważa, że obowiązek obrony ojczyzny stał się szczególnym przedmiotem zainteresowania autorów monografii z kilku powodów. Autorom chodziło, po pierwsze o określenie pojęcia i zakresu konstytucyjnego obowiązku

* **prof. dr hab. Jacek Pawłowski**, War Studies University, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0003-2101-7031> j.pawlowski@akademia.mil.pl

Copyright (c) 2020 Jacek Pawłowski. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License.

¹ W. Kitler, M.A. Kamiński, D. Nowak, *Powszechny obowiązek obrony. Źródła, zakres, modele*, Warszawa 2019.

obrony ojczyzny, po drugie, o ustalenie, czy jest on tożsamy z ustawowym powszechnym obowiązkiem obrony, a także ustalenie zakresu podmiotowego i przedmiotowego powszechnego obowiązku obrony.

Zdaniem Autorów, pojęcie, zakres i organizacja powszechnego obowiązku obrony są konsekwencją tradycyjnego podejścia do obowiązku obrony ojczyzny przez poszczególne podmioty z obywatelami na czele. Jednak współczesne uwarunkowania bezpieczeństwa sprawiają, iż nowatorskie podejście do powszechnego obowiązku obrony powinno zmierzać do stworzenia warunków prawnych i organizacyjnych dostosowujących ten obowiązek do nowocześnie pojmowanego systemu bezpieczeństwa narodowego. W konsekwencji Autorzy postanowili w monografii odpowiedzieć na następujące pytanie problemowe: jaka jest i jaka powinna być, rola i miejsce powszechnego obowiązku obrony w systemie bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej? Należy też podkreślić, że przedmiotem rozważań w niniejszej monografii jest organizacja i funkcjonowanie powszechnego obowiązku obrony w Polsce na tle wybranych państw europejskich oraz procesu kształtowania się tej instytucji w wielowiekowej historii Polski.

O tym jak trafną problematykę podjęto w monografii niech świadczy analiza literatury wykorzystanej w procesie badań poprzedzającym prace finalne nad opracowaniem. I tak pośród literatury, która wzmiankuje lub odnosi się do przedmiotu badań można wymienić niewiele pozycji książkowych opracowanych po ogłoszeniu obowiązującej Konstytucji RP w 1997 roku. Literatura problemu to głównie komentarze do konstytucji, w których eksponowany był konstytucyjny obowiązek obrony ojczyzny oraz zagadnienia pokrewne, takie jak ojczyzna, służba wojskowa, powszechny obowiązek obrony i inne. Generalnie można stwierdzić, że wyraźnie daje się zauważyć brak literatury podejmującej problematykę powszechnego obowiązku obrony RP. Nieliczne pozycje poświęcone są głównie służbie wojskowej, służbie zastępczej oraz świadczeniom osobistym i rzeczowym. Dodać do tego należy, że literatura specjalistyczna do tego obszaru badań jest, jak stwierdzają Autorzy, też znikoma. Odnosząc się do literatury wykorzystanej w badaniach należy jednak podkreślić, że z drugiej strony mamy do czynienia z bogactwem aktów normatywnych, dokumentów źródłowych i orzecznictwa, które umożliwiły głęboką eksplorację przedmiotowej problematyki.

Monografia składa się z wprowadzenia, pięciu rozdziałów, zakończenia i bibliografii. Rozdział pierwszy poświęcono omówieniu kontekstu konstytucyjnego obrony ojczyzny,

analizie znaczenia składników językowych, definicji legalnych i naukowych z zakresu powszechnego obowiązku obrony, a głównie ustaleniu zakresu podmiotowego i przedmiotowego oraz kompetencji poszczególnych podmiotów.

Rozdział drugi obejmuje doświadczenia historyczne i kształtowanie się obecnej postaci powszechnego obowiązku obrony, poczynając od obowiązku wojskowego i rozległych obowiązków realizacji świadczeń i ciężarów publicznych na rzecz wojska. W przeszłości zwłaszcza na rzecz wypraw wojennych, przez nowatorskie rozwiązania Konstytucji 3 Maja po współczesny charakter powszechnego obowiązku obrony.

W rozdziale trzecim omówione zostały rozwiązania systemowe i regulacje prawne powszechnego obowiązku obrony obywateli Rzeczypospolitej Polskiej. Autorzy główną uwagę skupili na obowiązku służby wojskowej oraz obowiązku obrony niezwiązanym ze służbą, czyli innym formom jego spełniania.

Rozdział czwarty to wynik analiz konstytucyjnych i ustawowych oraz doktrynalnych w ośmiu wybranych państwach europejskich, państwach członkowskich NATO. Bardzo bogata treść tego rozdziału obfituje zwłaszcza we wnioski i wskazówki niekiedy możliwe do zastosowania w polskiej rzeczywistości. W ostatnim piątym rozdziale przedstawiono problematykę miejsca i roli powszechnego obowiązku obrony w systemie bezpieczeństwa narodowego. Na uwagę zasługują wyodrębnione i rozważane w badaniach trzy modele powszechnego obowiązku obrony: tradycyjny, udoskonalony i innowacyjny. Ostatecznie zaproponowano model udoskonalony jako najbardziej realny i możliwy do realizacji we współczesnych uwarunkowaniach historycznych, politycznych, prawnych i społeczno-ekonomicznych w Polsce. Poświęcono mu najwięcej miejsca, uwzględniając jednocześnie niezbędne informacje o istocie i domenie dwóch pozostałych.

W podsumowaniu chciałbym podkreślić, że problematyka podjęta w monografii jest pod każdym względem użyteczna. Chodzi zwłaszcza o jej stronę teoretyczną, praktyczną, a także dydaktyczną. Należy podzielić w pełni zdanie Autorów, że akademicki charakter monografii pozwala na umiejscowienie przedmiotu problematyki badań w szerszym kontekście zagadnień o charakterze ustrojowym, społeczno-politycznym, prawnym i organizacyjnym. W ślad za tym stanowi ona podstawową pomoc dla studentów na kierunku studiów bezpieczeństwo narodowe oraz na innych kierunkach związanych z naukami społecznymi, a ponadto spełnia standardy monografii i podręcznika akademickiego. W konsekwencji można mieć wraz z Autorami monografii nie tylko nadzieję, ale przekonanie, że znajdzie ona swoje miejsce i

zainteresowanie pośród przedstawicieli administracji publicznej, przedsiębiorców i organizacji społecznych.

Copyright (c) 2020 Jacek PAWŁOWSKI

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License.